Lipol. 635.

St. 53. V Gorici, v četvrtek 31. decembra 1874. Tečaj IV.

„Soča“ izhaja vsak četvrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:
Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četvrt leta . . . . „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „*poslanicah*“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:
8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ „ 3 krat
Za veče črke po prostoru.

SOČA

Posamične številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179, in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Urednijštvo oziroma upravnijštvo v Paternollijovi tiskarni v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri urednijštvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Poziv na naročbo.

Kakor smo uže zadnjič omenili, je naš list mnogo pripomogel, da so se po naši deželi razširila svobodnostna načela, da je kmetovalec slovenski začel razmišljevati in da je v vsakem obziru bolj samostalen in zavesten postal. Dosti se je v tem obziru storilo, pa še zmerom premalo in zatorej je eksistenca našega lista tudi v bodoče silo potrebna.—Zopet pridejo časi borbe in prihodnjo jesen bomo skoro gotovo imeli volitve v deželni, morda celò v drž. zbor. Naši tuji sovražniki in domači nasprotniki so sicer zdaj na videz mirni, a v času odločilnih činov, bodo gotovo zopet odvili bojni prapor, ker nij še gotovo, da bi zadnji uvaževali naše nasvete gledè sprave in ker tudi v tem slučaju je mogoče, da se v manj nevarnih zadevah pusti prosto polje vsaki stranki. Naša svobomiselna stranka pa mora biti pripravljena na take čase, ona mora celò pomnožiti se in to se bode gotovo, če naš list prodere v še veče kroge, kakor je dozdaj prodrl, kajti prepričevalna beseda marsikoga mlačnega ali pa slabo podučenega ogreje in vname za napredek in svobodo.—Torej naj bodo marljivi vsi naši privrženci na deželi, da listu povsod pridobe mnogo naročnikov, kajti če bode list kot glasilo svobodomiselnega društva po celi deželi mnogo razširjen, širila se bodo gotovo tudi načela naše stranke. — To tedaj v opomin in prevdarek našim političnim prijateljem in soborilcem po vsem Slovenskem. — „Soča“ ne sme nehati, so nam pravili in pisali večkrat ta mesec razni uplivni možje na Slovenskem; prav je, mi smo pripravljeni žrtovati, kar je sploh mogoče, ampak velike materijalne zgube ne bi mogli dolgo prenašati; zatorej pa še enkrat rečemo: prijatelji na noge, pomagajte, širite list, če tudi v ta namen kak goldinar žrtujete!

Kakor dozdaj, bo naš list tudi prihodnje leto prinašal raznovrstne uvodne članke iz veljavnih peres; ti članki bodo ob enem prav podučni, ker nekateri popolnoma zgodovinski; dopisov bode prinašal naš list iz Dunaja, Zagreba, Ljubljane, Trsta, Gorice in iz vseh slovenskih večih in malih krajev: uredništvo bode nadalje skrbelo za mnogo zanimivih raznih vesti, za kmalo učeni in strokovnjaški, kmalo zabaven podlistek, skoro gotovo tudi za odlomke zgodovine goriške in sploh slovenske; za članke o narodnem gospodarstvu; kratka uredništva si bode močno prizadevalo, da se list v prih. l. na vse strani zboljša, ker so mu zraven starih prirastle še nove izvrstne duševne moči.—Tudi upravništvo pride z novim letom v boljše roke in v tem obziru bomo skrbeli, da bode šlo vse prav natanjčno.—Kar pa je posebno važno za naše kmetovalce: izhajal bode v Gorici 2 krat na mesec, to je drugi in zadnji četvrtek vsacega meseca, kmetijski list: „Kmetovalec“ s podobami; tudi temu listu so zagotovljene najboljši domače in mnoge izvrstne zunanje moči; list bode gledé oblike in zadržaja tak, kakor nobeden drugi kmetijski list na Slovenskem.—Obsegal bode mnogo občnokmetijskih člankov, dopisov, vesti, kmetijski koledar, primerjevalni cenik in mnogo druzega zanimivega in koristnega berila, pa mnogo lepih podob. Oblika lista bode velika tiskana pola na osmih straneh, gradiva bode v listu toliko, kolikor v Soči. Kmetovalci ga bodo lehko vezati dali, in hranili kot svetovalca v mnogih slučajih.—Glavni urednik temu listu bode gosp. Kristan, učitelj kmetijske šole na Slapu pri Vipavi, kateremu naj gospodje dopisovalci pošiljajo rokopise. List sam pa se bo le tiskal v Gorici in upravništvo lista je iz ekonomičnih ozirov združeno se So činim upravništvom.—Gledè naročnine za „Sočo“ in za „Kmetovalca“ opozorujemo slavno občinstvo na sledeče cene:

Cena „Soče“ ostane, kakor je bila dozdaj. Cena „Kmetovalca“ za naročnike Soče 2 gold. za celo leto in 1 gold. za pol leta.

Za druge naročnike pa 3 gold. za celo leto in 1 gold. 60 soldov za pol leta.

Naročnina za „Sočo“ in za „Kmetovalca“ naj se blagovoljno pošilja Viktorju Dolencu, lastniku „Soče“ v Gorici.

„Soča“ in „Kmetovalec“ se bosta pošiljala le proti predplačilu, samo takim rodoljubom, ki so poznani kot zanesljivi plačevalci, se bosta lista brez posebnega naročila pošiljala.

Opozorujemo sl. občinstvo, da se z naročili precej oglasi, da se bode pošiljatev redno vršila.

Naposled lepa hvala vsem prijateljem, dopisnikom in podpornikom našega lista in srečno novo leto! Naj leto 1875 prinese dosti veselja in uspeha njim in nam.

V Gorici 31. decembra 1874.

Uredništvo in upravništvo „Soče“

V Gorici na starega leta dan.

Na predvečeru novega leta so najpriljubljenejši tema skoro vseh časnikarjev razmišljevanja o preteklosti in prihodnosti; malokateri časnik resnega zadržaja v kateremkoli jeziku nam pride danes v roke, ki ne bi vsaj v enem predalku starega leta na rešeto postavil, o novem pa svoje nade, voščila in bojazni izraževal. Kaj čuda potem, ako se tudi goriškemu dopisniku enaka razmišljevanja vsilujejo? On se ozira danes na Gorico, kakoršna je bila, ko je sedajni Travnik še v resnici travnik bil, ko so tedajšnji prebivalci ulice in trgove v njihovem jeziku po krajnih razmerah krstili z imeni Korenj, Pristava, Studenec i. t. d., kakatera imena so še do današnjega dne ostala nedzbrisljivo znamenje slovenskega izvira in značaja našega mesta. Mestni zastop se je sicer o svojem času uže zaletal v ta zgodovinska imena in čakali smo, da je od dne do dne ex officio prekrsti, a do zdaj so vendar še ostala in če se tudi kedaj zbrišejo na uličnih vogalih, nam malo mari za to, kajti Slovencem ostane Travnik vedno Travnik, Studenec vedno Studenec i.t.d. in gotovo je tudi mnogo poštenih Italjanov in poitalijančenih Slovencev v Gorici, katerim bi se grešno zdelo, ako bi se stara, zgodovinska imena zavrgla ter z novo-izmišljenimi nadomestila.

Od kar je Travnik—travnik bil, je, se ve, uže sto in več let minulo, časa zob je travo na njem polagoma pobukal in kolo časa je napeljalo kamen za kamenom izpod Svete Gore, dokler je bil prostoren trg

LISTEK

Roža iz trnovskega gozda.

(Novelica iz prejšnjega stoletja.)

(Konec.)

Meta se nij ničesar bala. Lepa, blaga gospodična jej je skoro prijateljica, in prepričala, se je, da mladi Charles jo hoče v istini v zakon imeti. Bili hotela res biti gospodinja tega gradù, sestra lepe gospodičine? Ne v sanjah, ampak istinito naj bi počivala na prsih moža, zaradi katerega bi bila od ljubezni skoro umrla? Taka sprememba stanov je bila v davnih časih v navadi, in zakaj bi tudi ona ne bila ena izmej teh srečnih? A te misli so se hitro razbile, kakor solnčni žarki na rečnem površji, in oblak istinitosti—pa ne črni oblak—polastil se je njenega srca. Zmislila se je na Toneta, in v istem hipu bila je njena duša odločna; od tega trenutka naprej je nij predrugačilo ne sovraštvo ne ljubezen, ne strah pred smrtjo, ne obraz mladeničev, ki je bil sedaj bled, sedaj rudeč; tako so se strasti v njegovi notranjosti podile.

Misel na toliko srečnih let, doživelih v samotnem hribovji, nij privolila jej, mariveč jej še krepko prigovarjala, naj ne stopi iz svojega nizkega, a srečnega stanu. Cvetica, ki srečno prijetno in nevidno na samotnem griči cvete, veliko lehko izgubi na dišavi in krasu, če je tudi na plodnejši kraj presajena. Biil za vselej pozabila domačega ognjišča, bajtice sè slamo pokrite? Ljubeznjivo šepetanje Charlesovo bi jej morda vse te misli pregnalo, pozabila bi bila vse, a Tone Rjavčev, če tudi nij vedel za njeno zadrego, stal je v duhu pred njo; spomnila se je žalostnega obraza, ki je mej boleznjo pri nogah stal; spomnila se je njegove molitve, ko je bila v omedlevici, spomnila se je prisege, pri bogu prisežene. Visoki in čestiti gospod, dejala je, jaz nijsem vredna, da bi Vaša bila, zatoraj izpustite me iz svojega naročja.—Jaz sem prenizkega stanu, zatorej se tudi žaljene čutiti ne morem, ker me še nočete izpustiti. Prevzetna in ponosna bi bila lehko Vaše ljubezni, če me v istini ljubite. Pokleknila bodem pred Vašo lepo sestro, ž njo se bom upala govoriti; z Vami pa ne morem nikakor, kajti jaz sem prenizka za Vas, če tudi me le nesrečna sreča zadela, da sem pred Vašimi očmi milost dobila.

Razburjeni mladenič izpustil je dekle iz svojega naročja, in ona pokleknila je pred gospodičino.

Druga gospica, dejala je, slušajte, priprosto, nevedno gorsko deklè. Recite, ali bi Vi želeli, da bi jaz prelomila prisego, katero sem pri živem bogu prisegla in tako mojo dušo za večnost pogubila? Da, prisegla sem, Tonetova žena postati, žena ubozega gorjana, in bog naj me na sodnji dan na levo stran pošlje, ako to prisego prelomim. Jaz ljubim Toneta. Hočete, da bi mu zaradi mene počilo srce?—O moj dragi gospod, obrnila se je milostljivo na Charlesa, gdo mi odpusti, da se predrznem z Vašo lepo sestro takò se razgovarjati? Kako naj bi jaz svoje oči povzdignila, ko Vi pred nogami svoje dekle klečite? Dragi gospod, ko bi bila visocega stanu, živela bi čisto samo za Vas, umrla bi za Vas, z Vami bi vos svet in neizmerno morje in njegove otoke premerila. Zdihovala, jokala in plakala bi, dokler ne bi bila zagotovljena Vaše ljubezni, kajti Vaša ljubezeu bi mi bila nebeško veselje; to sem občutila v istih malih trenutkih, ko je Vaše dobro srce bilo na prsih uboge pasterice. Kakor tudi Toneta ljubim, raja bi vendar tukaj na tej zeleni trati umrla in se pogreznila, kakor da bi jaz, ubogo deklè, srce mladega gospoda tako razjarila. Nigdar nijsem videla in tudi ne bom mladeniča, ki bi bil tako lep, ljubeznjiv in plemenitega čuta, kakor isti, katerega sedaj prosim in molim, da bi smela biti njegova najniža dekla. Izpustite me—zapodite me, da izpred Vašega obličja zbežim; pot do svojega očeta bom uže našla.

Občutljivo in razžaljivo bi bilo za dobrosrčnega in plemenitega mladeniča postopanje uboge pasterice, če bi bil on manje ljubil; a njegov ponos je popolnem izginil, in dozdevalo se je, da je tudi sreča njegovega živenja za vselej izgubljena. Videl je, da so zastonj vse prošnje. Oddala je uže drugemu srce, in to s prisego potrdila, katero le smrt razruši. Stisnil jo je še enkrat strastno v svoje naročje, tisočkrat poljubil na lici, čelo in usta in šel je, . . . bog ve kam. Sè solznim okom gledala je Meta za njim, obrnila se proti sestri, ki je glasno jokala zaradi bratove bodočnosti.

Ne jokajte se, gospica, dejala je, ker sem mu odrekla. Pride čas in še hitro, ko mi bode on, Vi in Vaša ponosna mati, ko mi bodo vsi hvaležni, da sem tako ravnala. Nigdar, nikoli bi Vam mati tega ne odpustila, in stokrat raja bi želela, da sem jaz mrtva in pokopana, nego nevesta edinega preljubljenega sina. Vi veste, da jaz resnico govorim, če tudi sem priprosta in nedolžna; in kako bi mogel Vaš brat ljubiti me, če bi jaz nečast, nemir in prepir vsejala mej tiste, ki se sedaj tako ljubijo? Kmalu bi po tem ubogo Meto sovražili i. morda brez uzroka mi živenje grenili in me po tem iz grada v očetovo hišo zagnali. Hvala bogu, da nijsem niti Vam niti sebi toliko nesreče nakopala. Takoj bode vse,—vse bode sopet po starem.

Charlesova sestra videla je v teh besedah samo resnico. Občudovala je stanovitnost nedolžnega dekleta, ki se nij dala z najsladkejšimi besedami spraviti od svoje prave poti. Pred tem pogovorom bila jej je pasterica—nič in dolgo se je bojevala se svojim aristokratičnim ponosom, predno se je udala bratovi želji, ker se je istinito bala, da taka poroka bi bila za vso hišo strašna nesreča; ista bojazen se je je zopet polastila, ko je Charles kakor zblaznjen izpustil dekle iz naročja in s

z hišami obdan in so se začele na vse strani ulica za ulico odpirati. Iz vasi je postal trg, iz trga mestice in zdaj hoče uže mesto biti in si zraven tega še častni predikat zdravstvenega kraja pridevati. To napredovanje pa nij bilo narodnosti prvih, izvirnih prebivalcev ugodno; oni še nijso bili za tak napredek zreli, mariveč so še spali v trdi temi nezavednosti, in nij ga bilo buditelja, kateri bi jih bil pretresel, ter v njih predramil plemeniti narodnostni čut. Kakor travo na Travniku, tako je časa zob izruval ali preglodal tudi slovensko prebivalstvo goriškega mesta; kupčija in obrtnije prišle so v roke kultiviranim sosedom in njih kulture so se sčasoma navzeli tudi izvirni slovenski prebivalci. Od tod prihaja, da ima velika večina starih goriških družin, katere se prištevajo zdaj Italijanom, slovenska ali sploh slovanska imena, med temi zdaj vže mnogo popačenih. Ko smo se pa Slovenci predramili ter se začeli ponosno vvrščati enakopravni mej druge omikane narode, bila je Gorica, žalibog, uže za nas izgubljena, toda nadejamo se, da ne popolnoma in tudi ne za vselej

Gorica je središče cele dežele, v kateri smo Slovenci v lepi večini. Sem nas vabijo in tukaj nas združujejo duševni in materjalni interessi Slovence kakor Italijane; tu imamo skupne šole, skupni deželni zastop, skupne urade, tu se navadno zbiramo k važnejšim posvetovanjem, tu je središče vse naše kupčije in obrtnije. Naravni nasledek vsega tega pa je, da začenja slovenski element zopet svoje korenine v goriško mesto zasajati in da se bode tu tim krepkeje vtrjeval in lagleje širil, čim bolje bomo Slovenci napredovali v omiki, umetnostih, obrtniji, s kratka v splošni kulturi. Ne sè silo, ampak z uma bistrim mečem in z neumorno delavnostjo si moremo zopet pridobiti ono častno mesto v Gorici, katero so izgubili in nam zapravili naši pradedje vsled njihove surovosti in nezavednosti.

Goriško mesto je primerno naglo napredovalo in posebno v zadnjih dvajsetih letih se je na vse strani razširilo in olepšalo. Ko je še pisatelj teh vrst v goriški normalki „con maleins" lomil, nastajale so prve vile na solkanski cesti in Goričanje so se navadno samo proti Solkanu sprehajati hodili. V tistem času so odprli drugo sprehajališče za gradom, katero se pa nij nikdar prav priljubilo. Ceste proti kolodvoru, mimo Formentinija, mimo rudeče hiše proti Šempetru so bile vse pozneje izdelane in celi kos mesta od kmetijske šole proti kolodvoru, kder so najlepše hiše, je nov in tako tudi kinč našega mesta—javni vrt. Pa kaj bi o tem govorili, kar je uže vsem našim čitateljem dobro znano. Naglo razširjenje in napredovanje našega mesta se ne da vtajiti; vprašajmo rajše, od kod da prihaja? Gotovo je glavni uzrok temu južna železnica in nekoliko menda tudi odstop lombardo beneškega kraljestva. Iz tega pa lahko sodimo, koliko bo naše mesto pridobilo in kako se bo pomnožilo, ako dobimo še drugo obče—zaželjeno p r e d e l s k o železnico. Naša dežela ima izvrstne moči za razne obrtnije, njeno središče pa—Gorica—tako milo podnebje kakor skoro nobeno drugo mesto v Avstriji. Vsled teh jako ugodnih razmer bi pomnoženo število potrebnih in dobrih komunikacijskih sredstev, mej katerimi je predelska železnica p o g l a v i t n o, neizmerno pospešilo blagostanje cele dežele, pred vsem pa razvoj goriškega mesta. Zatoraj sklenemo svoja konecletna razmišljevanja z iskrenim voščilom, da bi nam državni zbor kej po novem letu zagotovil predelsko železnico, da bi mestni zastop kmalo in srečno izvršil svoje projekte, ker še le po tem se bode smela imenovati Gorica p r a v o mesto, in zadnjič, da bi oba naroda te dežele, katera imata svoje središče v Gorici, popustila medsebojno nezaupnost in mrzenje, mariveč, ker ju duševni in materjalni interessi vežejo. da bi tudi složno in prijateljsko delala za blagor skupne domovine, kajti le med seboj složna se bodeta mogla otresti nadvlade t r e t j e g a, kateri se jima vriva v šolah, v uradih, in povsod v javnem življenji.

Židovska politika.

Pred enim letom so ustavoverni listi strašno razsajali, ker se je hotelo v Rumuniji zabraniti izmolzevanje nevednih kmetov po žganji in židovskem oderuštvu in pri vseh evropskih velevlastih je tožil in moledoval izvoljeni narod in njegovi kristjanski časnikarski advokatje zarad preganjanja.—Zdaj pa še Avstrija podpira žganjarsko svobodo, ker koče v novi kupčijski pogodbi s podonavskimi kneževinami namesto pravih kupčijskih koristi v prvi vrsti stipulirati svobodo prodajanja žganja. In vendar ima Avstrija v lastni deželi žalostnih izgledov dovelj, kako daleč v nesrečo zamore judovska svobodna kupčija sè žganjem in sploh judovska poželjivost pahniti marsikatero poprej srečno in bogato deželo.

Predlog poslanca Rydzowskega v drž. zboru dnė 3. t. m. in njega vtemeljitev razvila je žalostno sliko o razmerah v Galiciji, kder je vsak promet, vsaka kupčija v židovskih rokah in je uže zdaj malo let po zemljiški odvezi veliki del kmetijskega posestva po eksekutivni poti prišel v roke židov, kateri sicer kmeta pusté na posestvu, pa ga po tem drže v dosti veči sužnosti, kakor je bila zna na sužnost židov v Egiptu.

Galicija je tedaj postala narobe Egipt in če dunajski „krah", kakor tudi spomin tujcev na strašno molzenje za časa dunajske raztave, in tako slabo ime avstrijske fabrikacije na inostranskem, če vse to ne bi bilo še zadosti, tako dokazuje stan Galicije same, kako žalostni so nasledki odvažnosti brezsrčnih in nesramnih elementov in kako daleč v propad tirajo taki brezsrčni, nevestni ljudje deželo in državo.

Pač nemogoča bi bila v Avstriji omejitev elementa, ki je pognal uže pregoste in prevelike korenine v vse naše ekonomične in politične kroge in težko bi bilo vsako drugo nameravanje, kakor na priliko zopetna ustanovitev judovskega kraljestva z dovoljenjem turške vlade z enim Rotschildom kakor podkraljem na čelu, ampak proti oderuhom vsake vere in tudi brezkonfesijonalnim lehkoživcem in literatom bi bilo edino dobro sredstvo taka postava, ki bi izrekla, da edino trgovci in sploh trgovski obrti imajo pravico izdavati menjice, mej tem ko je Slovanom in Romanom le ta pomoč mogoča in priporočljiva, da v njihovih deželah kolikor le mogoče ne pustė širiti se elementu, ki zabranuje in zamori ustanovitev moralnega in z blagodari obdarjenega mestjanstva; to naj Slovani in Romani store in naj se ne brigajo, če bodo nekateri dunajski listi začeli kričati kakor kapitolske gosi.

Dopisi.

V Gorici 28. dec. — Mej najlepše spomine katoliške cerkve spada gotovo oni, katerega obhajamo na svet večer o polunoči. Na kmetih je slovesnost posebno lepa in ginljiva. S tiho, a vendar nekako radostno pobožnostjo se zbira ljudstvo v primerno okinčani in razsvitljeni cerkvi. Zvonovi ta večer bolje živo donijo v tiho, mrzlo noč, orglje se veselejše glasijo in tudi starega fajmoštra glas ima necoj nekako nenavadno moč, ko slovesno zapoje: „Christus natus est nobis, venite adoremus"! Duh miru in sprave počiva nad pobožno množico in ko začne po končanem evangelji orglar preludij k božični pesmi, se posebno mladini veselo zažarijo lica in navdušen, vbran zbor se veselo razlega po cerkvi, odmev njegov se pa polagoma zgublja zvunaj v tihi noči. Mirno, kakor se je zbrala množica, razide se tudi po končanem svetem opravilu, kajti slovesne tihote svete noči ne sme kaliti niti preglasno veselje, niti ničevi posvetni hrup in prepir.—Vse drugače je to v mestu—in morda posebno v Gorici. Večina obiskovalcev polunočne maše se je uže poprej predobro naživela, in zato se ne shaja nič posebno v duhu zbrana v posvečenih prostorih, kateri so, se ve, da še lepše opravljeni, še sijajnejše razsvitljeni nego na kmetih. Tudi cerkveno opravilo se tu z večim pompom in z večo slovesnostjo vrši; pri vsem tem pa ne bi mogli trditi, da počiva tu duh miru in sprave nad zbrano množico, niti ne, da je ta množica sploh posebno pobožna. Mnogo jih je privabila gola radovednost v cerkev, mnogo njih pa še posvetnejši nameni. Namesto duha sprave opazujemo sled v i n s k e g a duha na marsikaterem obrazu in ne samo to, ampak marsikateremu se tudi jasno vidi, da je poln takega duha, da je po njem omamljen, ker mora tu pa tam podpore iskati šibkim nogam in pretežki glavi.

Zadnjič smo celo v stolni cerkvi videli, da so morali dva von nesti, kėr ju je ta mogočni duh kar brez usmiljenja na tla vrgel. Kaj se še lahko na hodnikih, po stopnicah, pri spovednicah, in drugod zapazuje, o tem ne bomo tukaj govorili, ker se nam n e s p o d o b n o zdi; a tega smo prepričani in to prepričanje si štejemo v dolžnost jasno razkriti, da se pri tej priliki v mestnih glavnih cerkvah neprimerno več s l a b e g a, p o h u j š l j i v e g a uganja, nego celo cerkveno opravilo z vso svojo veličastno slovesnostjo dobrega vzbuja in učini in da bi tedaj bolje bilo, da bi se v mestu polunočna maša popolnoma opustila. Kajti noč ima tukaj svojo posebno, toda vso drugačno moč, nego na kmetih.—

Iz **Trsta**, 27. decemb. (Izv. dop.) Tržaški okoličani lahko rečejo, da so v starem letu napredovali, kajti ustanovili so si svojo politično in bralno društvo, kterega pravila so jako primerna in ugodna za okolico. Udje se vpisujejo, kakor sem to sam videl, še dosta mnogobrojno, in želeti je, da bi ne manjkalo nobenega kolikaj zavedenega okoličana in druzega v Trstu bivajočega Slovana v tem društvu, ktero hoče napraviti jez proti lahonskem nasilstvu.

Okoličani! dobili ste pozive po okolici, ravnajte se po potu, kterega poziv zaznamuje in opozorujte svoje znance, da se združimo v močno stranko, ktera se zamore v „Edinosti" osnovati tako trdna, kakor se doslej ni moglo. Bralno in politično društvo „Edinost" bo imelo svoj sedež pri St. Ivanu, kjer si bo društvo sčasoma napravilo narodni dom po jako primernem načrtu, ozirajočem se na vse narodne potrebe.

Da pa se bo to dovršiti moglo, treba je delati in zopet delati. treba je, da si narodnjaki, bodi si okoličani ali meščani prizadevajo to idejo vresničiti; Treba je resnične volje pa delalnosti in vse bo šlo, pessimizem naj se izbacne, ker povsod delalnost zavira. Imamo pa v Trstu in okolici nektere nekoliko sebične rodoljube, kteri kostanj le takrat radi jedo, ko ga njim kedo drugi iz žerjavice izvleče in si radi slavo prisvojujejo, ktero so zaslužili drugi. Ti naj bi se poboljšali, če hočejo še dalje pri narodu kaj veljati.

Čez prošnjo, ktero so okoličani mestnemu starešinstva izročili, je zadnje, kakor je bilo uže v zadnji Soči omenjeno, prešlo na dnevni red. Zdaj pa še nij vse storjeno, okoličani ne bojo odjenjali, *pravico* bodo zahtevali od nepravičnih mestnih očetov à la Hermet, kteri hočejo nas v kozji rog vgnati, nečemo se vdati, tudi utruditi ne; nas bo vedno več in tirjali bomo, da bo svet čul, kako je tržaško mestno starešinstvo nam Slovencem v okolici nepravično, kako nas zatira in nam neče nobene prošnje uslišati. Da bi šlo za italijanske koristi, za idejo panitalijanisma, ne odrekli bi očetje nobene stvari, a ker gre za razvoj slovanstva in sploh korist Avstrije, se preide na dnevni red.

Iz **Trsta**, 28. decembra (Izv. dop.) Saj pravim, v Trstu ima človek toliko prilike za dopisovanje, kakor nikjer drugod. Če se eno samo uro v mesto ali v okolico na sprehod podam, naberem toliko tvarine, da, ko bi hotel *vse popisati, bi imel 24 ur dosti dela*. Te praznike sem jo bil pomedel na skrajni rob okolice, v Trebič in tudi tukaj slišal sem grenke pritožbe zarad šole. Učitelja namreč manjka uže eno leto, pretekli semester ga je nadomestovalo neko neizpraševano kmečko dekle, ki je, kakor govorica hoče, prav malo opravila; letos pa so kar naravnost fante in deklice eni učiteljici zaupali, ki je revica v pravem pomenu besede. Komaj zna sama sebe počesati in umiti, koliko opravi potem pri šoli, to si lehko mislite. Tudi tukaj bi trebalo, da bi petelin trikrat zapel in Petra predramil, namreč našega g. Klodiča c. k. šolskega nadzornika. Iz Trebiča domu gredé me pot v Rojan pripelje (o ti božji Rojan, kolikrat si bil uže v pesteh in še nij konca s teboj).

Vse kar sem tukaj videl in slišal, je važno, le popisati danes ne morem vsega.

Vmešal sem se med kmete in poslušal njih pogovore, za me jako važne. Posvetovali so se namreč kakošna pravila bi naredili njih novemu društvu. Ustanovili so med seboj bralno društvo, ki bo imelo sedež pri krčmarju „Pertot" pri cerkvi.

Pravila so skoraj taka nasvetovala, kakoršna jih ima čitalnica z razločkom tem samo, da vsak ud iz mesta se bode moral pred odboru naznaniti in ta ga iz katerega koli uzroka lehko sprejme ali ne brez nikakoršnega odgovora, med tem ko so se v čitalnico vsi brez razločka sprejemali. Te dni jih položijo vladi za potrjenje; upamo, da, ker je politično društvo potrdilo, bo tudi to.

Tudi rojansko učitelstvo sem opazoval in izvedel, da učitelji v strašnem prepiru in v razprtiji med seboj žive, da je eden slabejši od druzega in da je vsega tega uzrok ne tolikokrat imenovani Bonin, ampak en tretji, ki je zdaj Slovenec in za pet sekund Lah, ki ti je *prijatelj in sovražnik* ob enem, z eno besedo: ki spreminja barve kakor bazilisk. Nečem ga javno imenovati, ker upam, da mu bo ta pridiga koristila in da se bode poboljšal naj ga spominjam samo izreka: „Ime mastno se glasi, al' hinavca majka slava ne trpi."

Iz **Idrije** 28. dec. (Izv. dop.) Akoravno nekateri dolgosukneži o veselicah v naši narodni čitalnici upijejo „dós ist bós", vendar jih je nekoliko tudi takih med njimi, ki ne rečejo o vseh zabavah druzega, nego zdihujejo: „O t e m p o r a, o m o r e s! Z vsėmi se moje misli ne morejo strinjati, kajti ako z enimi držim, sem drugim nasprotnik, in ako se temu prilizujem, je narobe. Dokaz temu je dosedajno gibanje, zabavanje in

---

napotil proti podhribovskemu skalovju. Bala se je močno za brata.

Sledite mu, blaga gospica, izpregovori Meta, sledite mu tija v pečevje, in ne izpustitega izpred obličja. Vaša sladka beseda ga gotovo sopet sem privabi. A ne bojte se; on je predober, da bi si kaj slabega učinil—ne bojte se. Bodite srčno pozdravljeni, jaz moram domov, saj nij daleč od tukaj, in posebno za me ne, ker sem hribovja vajena. Moj oče bo sicer mislil, da sem si gde smrt našla.

Gospica se je bala za deklé. ki je morala po noči po tako samotni in baš neprijetni poti domov; a za brata je bila še v večih skrbeh. Podavša jej lepo svileno ruto v spomin, šla je za bratom; Meta jo udari ob potoku pa na Trnovo.

Bogu bodi hvala, dejala sta Tone in sivi oče, ko sta jo uže dolgo po gori iskala, zagledavša po trnovski poti domov prihajajočo. V kratkem času izvedela sta vse, kar se je pripetilo.

Za mesec dnij bila je žetev in predno je še en mesec pretekel, počivala je Meta na Tonetovih prsih. Leta so bežala in druge cvetice so cvele poleg rože v domači hišici. Necega dné, proti jesenskemu času, ko sta Tone in njegova lepa žena pred bajtico otroke pestovala, pridirjajo pred hišo neki jezdici. Mladi mož plemenitega obraza skočil je s konja, pomagal je tudi lepi gospė pri odstopu in približavši se tistim, katere je pod skoro pozabljenim imenom poznal, rekel je smehljaje: „Lepa roža trnovska, tu vidiš mojo gospo. Hodi sem, težko je povedati, katera vaju je lepša." Meta je vstala. Bila je prijazna, a vendar nekoliko bolje bojazljiva, kakor Charlesova mlajša gospa; z mejsebojnim občudenjem gledali sta se lepi ženski bitji, Charles G. pa je segnil Tonetu Rjavčevemu prav po prijateljsko v roko.

J. W.

življenje na narodnih tleh naše čitalnice. Pred nekoliko časom je nekdo si grlo s tem gladil v „Slovenskem Narodu“, da je „blebetanje“ v tukajšni čitalnici vpodoboval. Temú jaz rečem, da je on naj bolj upil med tem časom, ko se je najlepši godbina in pevska produkcija vršila. Tudi je tole človeče v Narodu širokoustno oznanjevalo veselico, katera se je 26. dan decembra vršila. Človek, kateri idrijskih navad ne pozna, bi bil mislil: „a to bo eksemplarično razveseljevanje! Res lahko bi bilo, ko bi ne bil od začetka do konca „ravs in kavs“!

Krasotice, katere v obilnem številu obiskujejo čitalnico, kadar je kaka veselica, so ta večer potrpežljivost zgubile, kajti nekatere, akoravno pri „strašno slabo“ aranžirani četvorki uže za ples naprošene, so vendar — nerade — za pečjo obsedele!

A kaj hočemo, enega manjka, katerega bomo v večnem spominu obdržali, ki je bil za ples boljši, nego ravno taisti „Tonče“, kateri je pri omenjeni veselici tak „špektakel“ delal; ko bi ga bil kedo videl, ki ga ne pozna, bi si bil mislil, to je še kaj več nego komis!

Skoraj dvanajst tednov je preteklo, od kar sem Idrijo zapustil in tega nisem mislil, da bo tako eden čez druzega v čitalnici, kakor se nij nikdar slišalo, nego ravno zdaj. Pa kaj hočemo, pustimo „Tončetu“ njegove sijajne nade na prihodnjost. Kar zadeva igro „Filozof“, katera je bila tudi ta večer na odrú, se mora priznati, da čitalnica klubu zabavljanju nekih patrijarhov ima še vendar take moči, ki v dejanji pokažejo, da čitalnica ne spi.

Petje in godbo imamo zmerom izvrstno pod vodstvom gosp. J. Serjuna, kar smo se tudi ta večer prepričali. J. M.

Iz Maribora. (Izv. dop.) Nij moja navada tož ti ali celò grajati slovenske domoljube, ker se sam v to vrsto prištevam. Da pa to vendar storim, temu je edino le domoljubje moje krivo. Ako premišljujem, kako se mlačnost in zaspanost naših domoljubov vedno bolj in bolj prejema, hoče mi srce žalosti poči. — Kako živahno življenje bilo je pri nas pred večimi leti, kako pogostoma so bili shodi domoljubov, veselice itd. In kaj pa zdaj? Vse je mirno, vse je tiho, vse spi zimsko spanje po leti in po zimi. Zakaj se čitalnica ne giblje? Ali je mar v slabem materijalnem stanji? ustrelne kdo vprašati. Nikakor ne, ima še premoženja dovolj, samo ljudi nijma, ki bi jo oživljali. Nij pa treba misliti, da bi v Mariboru Slovencev ne bilo. Naše mesto Vam ima gotovo 1/3 Slovencev, vsaj se je mesto naj več iz došlih Slovencev množilo. In koliko omikanih Slovencev ti je tu, v vsakem stanu je pa več zastopnikov slovenske narodnosti. Tu so slovenski odvetniki, notarji, zdravniki, duhovniki, profesorji, učitelji, uradniki, trgovci, itd. In kaj storé vsi ti domoljubje za razširjevanje in okrepčevanje slovenskega jezika in slovenske narodnosti? Nič. Toda tudi v drugih obzirih naši domoljubi ničesar ne storé. Posvetni domoljubi nimajo razen svoje zaspane čitalnice nič enega društva. Nemci in nemškutarji imajo pa prav veliko društev. Kako lehko bi mariborski domoljubi oživeli čitalnico, napravili si slovensko politično društvo, posojilnico itd. Verjemite mi, da šteje Maribor veliko več Slovencev, nego Gorica, in vendar razvijajo goriški Slovenci mnogo več delavnosti, nego mariborski. Kolikor prihaja od naših patriotov v javnost in mislim, da prihaja vse, se združuje vse v narodni tiskarni (sedaj g. prof. Pajka). Tu prihaja na svetlo delo dveh edino delavnih mož, prof Pajka in prenapeto-klerikalnega dr. Ulage. Vsi drugi mladi in stari slovenski doktorji, katerih imamo pri nas veliko, vsi drugi duhovniki in drugi domoljubi ljubijo mir ljubi sè svojo lastno osebo, kakor tudi mir sè svojim bližnjim — zagriznjenim Nemcem in nemškutarjem, s katerim se dostikrat družijo. To velja še posebno o naših doktorjih, zlasti o nekaterih, ki iščejo tam upljiva, kjer bi Slovencem le malo koristilo. Sebičnost in lehkoživnost je doma pri naših Slovencih. Starim možem, očetom mnogobrojne družine pri naši stranki tega ni baš zameriti. Toliko več pa se mora to našim mladim, zmožnim samcem v velik grih šteti! Kedaj se li bote iz svoje letargije zbudili? Kedaj se bote združevali zopet v družbah in zborih? Kedaj se li zopet oživeli?

Politični pregled.

Povsod se sliši o slabem vremenu, mrazu, zametah, komunikacije so na vse strani manj ali več pretrgane, dunajske pošte po praznikih še nijsmo dobili, ledaj tudi dunajskih listov ne, kaj čuda, da je tudi politika zamrznila in da nij nič kaj poročati.

Uradna Wiener-Zeitung je prinesla cesarsko sankcijo finančne postave in proračuna za leto 1875, vsled prve je finančni minister pooblaščen izdati 12 miljonov državnih obligacij, da se pokrije premankljej.

Cesar je pred prazniki sankcijoniral tudi postavo kranjskega dež. zbora, s katero je šolnina odpravljena. — Na Kranjskem so tedaj nekaj dobrega dosegli, česar Primorsko še nijma.

Mladočehi so imeli v nedeljo, 27. t. m. v Pragi veliki shod svoje stranke; sklepalo se je mej drugim, če gredo Mladočehi v drž. zbor, ali ne; sklenili so baje, da no pojdejo, a sklenili so tudi natanjčni program gledè postopanja stranke proti vladi in proti Staročehom, kateri še zmerom v svojih listih strašno psujejo mlade.

Mnogo listi vseh barv pišejo o propadu ministerstva pri glasovanji v drž. zboru, če imajo tudi vžitkarji duhovenskih posestev pravico voliti v gorenje avstrijskem velikem posestvu. — Ministerstvo je zagovarjalo pravico vžitkarjev, Herbst pa je z njemu lastno advokatsko zvitostjo to pravico zamikaval ter pri glasovanji zmagal proti ministerstvu. To vse se je zgodilo v eni zadnjih sej drž. zbora in iz tega je razvidljivo, da mej ministerstvom in ustavoverno stranko nij prave edinosti, ali pa ima ministerstvo konservativce in klerikalce za norca in se jim le hlini.—

Gledè parlamentarnih avstrijskih skupin je vlada baje sklenila sledeči program: — 20. t. m. pride drž. zbor zopet skupaj in bode dneval do velikonočnih praznikov, ob enem končal sedajno sesijo; kmalo po veliki noči bodo sklicani dež. zbori za 6 tednov, čez poletje bodo vakance in v jeseni, drugo polovico septembra se bodo sešle delegacije. Goriški dež. zbor je uže dobil naznanilo, da bode sklican mej veliko nočjo in binkoštem.

Ruski car je predsedniku francoske republike, maršalu Mac Mahonu poslal red sv. Andreja in prijateljsko pismo, v katerem izrazuje simpatijo do Francoskega naroda, ker je rusko cesarico, ko je bila na Francoskem, povsod z veliko pozornostjo sprejel. Vsled diplomatičnih not, katere je objavil Arnim, posebno pa zarad one, v kateri javi Bismark, da se Nemška boji monarhije na Francoskim ter da mora podpirati republiko, so monarhisti sopet začeli hudo rogoviliti in sliši se celò, da je nastala ministerska kriza na Francoskem.—

Bismark je še zmerom glavni junak v politiki; Arnima in konservativno stranko, katera mu je intrigovala, je popolnoma pobil in vidi se, da Nemci ne morejo biti brez Bismarka. — Arnim je bil več za tega del kaznovan, ker je objavil važne dokumente, ki Nemčijo kompromitujejo pred Francosko, Avstrijo in Rusijo, kakor pa zarad pridržanja diplomatičnih dokumentov. — Na vsak način pa so se naši, ruski in francoski diplomati iz Arnimove tožbe lehko dosti naučili in če bog da, bodo tudi tako ravnali, da Bismarku kako pot prekrižajo.

Na Španjskem zdaj začasne vojne mirujejo; sliši se, da Bismark podpira sina pregnane kraljice Isabelle, don Alfonza asturskega kot pretendenta španske krone, ker le v monarhiji vidi rešitev Španije. — Mogoča je sicer ta vest, a vendar težko verjetna.—

Nekdajni predsednik španske republike, Emilio Castelar, je v francoski „Siecle“ poslal članek, v katerem živo povdarja osko zvezo latinskih narodov proti germanizmu in reakciji.—

Razne vesti.

(Goriške čitalnice odbor) se je konstituiral kakor sledi: Jeglič, predsednik; prof. Erjavec, podpredsednik; Dolenec, blagajnik; Ant. Ferfila, tajnik; prof. Šantelj društveni gospodar in prof. Vodušek knjižničar.

Veselic napravi letos čitalnica: 13. januvarija, plesna zabava; 16. januvarija ples., 23. plesna zabava., 30 plesna zabava; 2. februvarija plesna zabava; 8. februvarija ples. Besedi se v postu napraviti dvé; prva 21. februvarija. druga 7. marcija. Veselice po veliki noči in predavanja v postu se bodo ob svojem času naznanila. Plesi začnejo točno ob 8. besede ob 7 uri zvečer. V veselični odsek so izvoljeni: gg. prof. Čebular, prof. Lazar, Hribar, Dolenec, Klavžar, Jakopič Avg. in Franjo Ferfila. Časnikov v različnih jezicih ima čitalnica 42. Odbor je danes kupil nov glasovir za 400 gld.

(C. k. kmetiško društvo) v Gorici je imelo dne 28. decembra občni zbor, katerega se je deležilo prav malo društvenikov.; izmej nad 400 bilo jih je komaj 24 pri zboru. Potrdil se je račun za l. 1874 in proračun za l. 1875. Udom iz Kobariške okolice in iz Komenskega okraja je zbor dovolil, da se smejo ustanoviti kot oddelka kmetijskega društva sama za se. Ker nam je danes prostora zmanjkalo, priobčimo prihodnjič obširnejše poročilo.

(Lepa Gorica) je danes kakovemu severnemu mestu podobna, kajti po vsem mestu leži čevelj debela bela snežna plahta; kaj tacega nijsmo uže kacih deset let v Gorici videli.—

(Huda zima) Od svetega večera sem nijsmo še dobili redno pošte; kakšen dan je vlak zamudil po 12 in več ur; komunikacija mej Dunajem in Dunajskim Novemmestom je bila tako močno zameteno, da se je morala pošta v smečeh prevažati. — Snega je na Nemškem povsod strašno dosti padlo, v Gradcu je Mura z ledom napravila veliko škodo, ker je plavajoči led odnesel več mostev in en par mlinov v graški okolici.—

Še celo na Italijanskem imajo po 1 do 2 čevlja visok sneg po mestih, kakor Vidmu, Milanu Florenci i.t.d.

Na Italijanskem in v Gorici imamo k večem do 2 stopinji mraza, mej tem ko ga je na Dunaji in precej v Ljubljani od 15 do 22.—

(Nov most) čez Sočo v Plavah je nedavno nesreča zadela. Še ne dodelan steber iz rezanega kamna je prišel pod vodo in razburjeni element se je s toliko močjo v odprte stike (špranje) zaganjal, da je kamen za kamenom odvalil in steber skoro do temelja razrušil. Škoda hudo zadeva uboge občine; vendar pa bodo delo neustrašeno nadaljevale, kakor hitro bodo vremena pripuščala.

(Potrjena postava.) Dolgo zaželjena postava zastran naprave novih zemljiških knjig v goriškem gradiški grofiji je potrjena z najvišim sklepom 5. novembra t. l. — Ministerstvo bode izdalo o njej izvrševalni poduk baje kmalo po novem letu. Ali se bode oziralo na željo, katero je izrazil pri dotični deželnozborski postavi poslanec dr. Lavrič, da bi se knjige v slovenskih okrajih slovensko., v italijanskih italijansko spisavale? Mogoče, a dvomljivo!

Tudi ona dezem... postava, s katero se veleva, da se na dohodninski davek od poslopij, začasno prostih hišnega davka, ne smejo nalagati deželni, okrajni in občinski prikladi, — je zadobila cesarsko potrdbo.

(Past za ljudi) med Rihenbergom — Dornbergom. Iz Dornberga nam piše zanesljv rodoljub: Med vasjo Saksid, ki spada pod občino Dornberg in mlinom Pekel, ki je last bogatega posestnika in spada pod Rihenberg, je naredil slednji pred dosti leti čez Vipavo zidane stebre za most, ki bi bil, se ve da, v največo korist posestniku in gotovo tudi obema občinama, ako bi bil postavno dovršen, kar bi se dalo z malimi stroški dognati. Tako pa služi večidel kakor nalaščna past za ljudi in slednjič tudi za živali. Namesto da bi bil most dovršen, kakor postava zahteva in za kar bi bile morale one občine skrbeti, je omenjeni posestnik položil od septemb. do okt. le po 2 joni všric brez držajev in občine molčé in pustè, da ga ljudstvo rabi. Kako da pa tista nesrečna past ljudstvu vgaja in mu daljno pot silno skrajša, se iz tega vidi, da se je ono poslužuje v dežju, ko so jone opolzlo in tudi v največjem vetru, po dnevu in tudi v najtemnejši noči in to ne le odrasli, ampak tudi šebki nedolžni otroci obloženi se žakli, ko v mlin nosijo in jih druge dela sem ali tje silijo. Po tej pasti jih je onesrečilo, kar jaz vem, vsaj šest, ki so ž nje ali v vodo ali pa na suho pali in ne vem po kakem nerazmuljivem slučaji smrti odšli, čeprav nekoliko poškodovani. Te nesreče so se dogodile otrokom in odraslim, v slabem vremenu in tudi v lepem, po dnevu in po noči. Slednjič pa je hotel edini sin premožnega posestnika, ki je tudi kmetijsko šolo v Gorici z dobrim uspehom dovršil in bo gotovo onej vasici z dobrim izgledom v obdelovanji svoje zemlje lahko dosti koristil, konja čez most pripeljati; kar se žival splaši, pade s tramon pod most, kder zaradi velike visočine takoj mrtva ostane. Sreča, da je bila konjeva uzda slaba in se je v roki lastnika vtrgala, sicer bi bila tudi njega v propad zavlekla, kder bi se bil tudi gotovo vsmrtil, akoprav je prejšnjih šest ne vem po kakej čudni previdnosti srečno smrti odšlo.

Na to past moram zastope omenjenih občin opozoriti, da spolnijo svojo do sedaj brž ko ne z nevednosti zanemarjeno dolžnost in pa glavarstvo, če se sploh kaj zmeni za javne opravičene pritožbe.

(Čitalnica v Rojanu) uljudno vabi vse čast. ude k besedam, katere se bodo vršile se sledečim sporedom: Dne 31. decembra 1874. 1. Kosovelj: Brezi jadra brez krmila, poje možki zbor 2. Tombola. — 3. Deklamacija gospodične M. Žvanutove. — 4. Živomrtva zakonska, burka v enem dejanji. — 5. Pozdrav. Začetek točno o 9 uri. Dne 3. januarja 1875. 1. Jenko: Naprej, poje možki zbor. — 2. Župan, veseloigra v dveh dejanjih. — 3. Ples. Začetek točno o ½ 6 uri. Dne 10. januarja 1875. 1. Hajdrih: Cerkvica, čveterospev. — 2. Filozof, veseloigra v enem dejanji. — 3. Družbena zabava. Začetek točno o ½ 6 uri. Dne 17 januarja 1875. 1. Tombola. — 2. Kosovelj: Od železne ceste, poje možki zbor. — 3. Poštena deklica, veseloigra v enem dejanju. — 4. Ples. Začetek točno ob 6 uri. Dne 24. januarja 1875. 1. Srbska popotnica, poje možki zbor. — 2. Deklamacija gospodične M. Žvanutove. — 3. Ultra, veseloigra v enem dejanji. — 4. Družbena zabava. Začetek točno ob 6 uri. Dne 31. januarja 1875.

1. Hribar: Venec slovenskih pesmi, poje možki zbor.— 2. Igra Pike, veseloigra v enem dejanji. — 3. Družbena zabava. Začetek točno ob 6 uri. Vstop za neude je 30 kr. a. v. Odbor.

(Neomadeževana stampilja). Rodoljubni župan z goriške okolice nam piše tako-le: Te dni sem dobil dopis od c. kr. okrajnega glavarstva; a ko hočem zavitek razpečatiti, kaj zagledam? Poleg pečata c.k. okr. glavarstva je bila cela, neomadoževana prelepa, rudeča stampilja sé zlatim napisom: „Ortsgemeindeamt in Tarnova." Zdelo se mi je skoro, kakor bi mi hotel glavarstveni ekspeditor to prilepnico kot izgled poslati, po katerem naj bi se tudi naše županstvo ravnalo. Vidite, vrli Trnovci, kako vas gospodje spoštujejo, da so vašo nemško prilepnico nepoškodovano ohranili in jo celo po svetu na razgled pošiljajo!

Da pa ne bode ta izgled še druge župane zapeljal, naj jim povem, da Ternovsko županstvo lahko opraviči svoje nemške prilepnice, ker je sedaj županstveni sedež „Pri Nemcih."

(Konfiskovanja) so zdaj v Gorici na dnevnem redu; včeraj zvečer je policija konfiskovala oba italijanska lista „Eco del Litorale" in „L' Isonzo". — Proti koncu leta so bili tedaj vsi politični goriški listi konfiskovani in naše občinstvo strada toliko bolj duševne hrane, ker nam sneg vsaki dan konfiskuje tudi Dunajske liste.

(Občni zbor tržaške čitalnice). Iz Trsta se nam piše: V nedeljo 27. t. m. je imela naša čitalnica občni zbor, katerega se je udeležilo 88 udov. Začel je z nagovorom g. predsednika, ki je poudarjal, naj bi se tudi v prihodnje marljivo delalo i trudilo za obstanek in napredek čitalnice. Iz tajnikovega poročila posnamemo, da se je v tekočem letu veliko več delalo, nego leta 1873. Osnoval se je pevski zbor in napravil oder, za kar se izreka v imenu odbora hvala vsem sodelalcem. Poročilo blagajnika je tudi ugodno. Proračun kaže nekaj ostanka, kar je jako hvalevredno, če se pomisli, da je bilo lansko leto nekoliko deficita, in da se je v tekočem letu veliko napravilo. Vseh udov je 148, tedaj več nego lani. Spremenile so se potem nektere točke pravil. Voljeni so bili sledeči gospodje: za predsednika Jovo Kovačevič soglasno, v odbor pa: Dr. Pertot s 36, Dr. Mandič s 35, Dr. Bizjak z 28, Lombardič s 36, Conte Smrekia s 35 i Stroj s 17 glasovi.

Naj še tu pristavim, da v našej čitalnici vlada ljubi mir in najboljša prijaznost. Tu nij stranк, nij prepira; miroljubni gg. duhovniki so po vsem z nami i mi ž njimi. Naše društvo ima popolnoma jugoslavjanski značaj, kajti zastopani so Slovenci, Hrvati i Srbi.

(„Slovenski Narod") dosedaj edini slovenski dnevnik obeta, da bode tudi v novem letu zvest ostal svojemu programu: neumorno braniti in zagovarjati narodne pravice našega naroda in slobodnostna napredna načela človečanska, delati in k delavnosti buditi svoje rojake. — Rodoljubom, posebno premožnejšim, mora biti tedaj dolžnost podpirati to početje, katero je dosedaj uže mnogo žrtev stalo. Noben kolikaj omikan narod nij brez dnevnika; naš ga pa tem bolje potrebuje, ker se mora še vedno za svoj obstanek in razvoj bojevati. Za to pa bi bila velika sramota za nas Slovence, ako bi moral naš edini dnevnik zaradi preslabe podpore, to je zaradi premalega števila naročnikov prenehati. Priporočamo tedaj iskreno vsem svojim prijateljem, naj se naroče na „Slovenski Narod", kateri stane za celo leto poslan po pošti 16 gold., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gold. 40 kr.

Kedor ne more lahko toliko sam potrositi, naj se združi sé svojimi sosedi in znanci, tudi dobro, da le kaj stori v podporo našega dnevnika. Naročnina se pošilja najlaže po poštnih nakaznicah administraciji „Slov. Naroda" v Ljubljano.

(Umor). V petek popoldné na božični praznik se zberejo renčanski Slovenci gg. Stepančič, Mozetič, dva brata Pahorja in trije bratje Lasiči, da se podajo na južno v Miren. Ko so se hoteli vrniti, reče eden izmed njih: Cesta na Renče je zmrzla, idimo čez Gorico. Peljali so se v gostilnico k „zvezdi." Tukaj pozvejo, da v „Hotelu Brandt" je koncert, ter se kje podajo. Pred in do Brandta so med seboj pologlasno peli „Milo lunico", kar pa lahonskim usesom nij bilo všeč, kajti slovensko peti v „italijanski" Gorici je uže smrtni greh. Potem stopijo v gostilnico se mirno vsedejo, brez da bi koga nadlegovali z naj manjšo besedico. Neka mestna druhal, ki je popred gotovo slovensko petje slišala—najbrže tudi sklenila se zarad tega živinsko maščevati — se počasi zbere v gostilnici Brandt. Kadar so naši fantje pili botilje, vstane eden omenjenih potepuhov, ter jezno gleda kaj si nalivajo. Ko so se Slovenci napravljali, da odrinejo, opominjani so bili od prijazne strani, da naj pazijo, da se jim huda obeča, kajti brusili so ti divji junaki neki nože pri mizi v javni gostilnici. Na to odgovori Pahor mlajši: mi nijsmo nobenemu nič slabega storili, se nam tedaj nij ničesar bati. —

Po poravnanem računu okolj $11^1/_2$ po noči se vzdigne prvi starši Pahor in odide v kavarno „Fenice." Drugi gre Stepančič katerega je en Lahon tako v zatilnik udaril, da se zgrudi na pol mrtev na tla. Tako so tudi mlajšega Pahorja za grlo popadli, ter bi ga gotovo zadušili, ko bi jim srečno ne ušel. Močno ranili so dalje Petra Mozetiča, kajti kakor tolovaji so trije teh potepuhov z nožmi nanj skočili; ves krvav se jim je iz rok izpulil in se na pošti skril. Karol in France Lašič, ko sta to vidila, sta vtekla proti stari pošti. Zadnja in največa žrtev je bil Janez Lašič, priden 19, letni mladenič, nadepolni Slovenec; ta je bil zavratno napaden z 1' dolgem ojstrim nožem. Proti 2 Lahonom se je revež v smrtnem boju pogumno branil, a ko pride tretji, kakor se čuje; morilec Cicigoj mu učini smrtno rano. Nesrečnež je prilezel, tišé si rano še v bližnjo kavarno „Fenice" in sicer brez klobuka,—tu se vsede in v 5 minutah dušo izdahne, ker zadet je bil v srčno žilo.

Še ko je bil Lašič mrtev, se je zbralo okoli 25 Lahov pred kavarno, ki so po oknih nabivali in z vsega grla kričali: „Fuora i ščavi", tako da nij bilo mogoče iti po zdravnika.

Glavni deležniki te žalostne dogodbe so uže vsi v preiskovalnem zaporu in sicer: Cicigoj, 3 Devetaki, Orlanda, Petrin in Pascul.

Pogreb ranjcega Lašiča je bil sijajen; čez 2000 Slovencev iz okolice se ga je udeležilo. Sploh so Slovenci iz okolice prav dosti sočutja pokazali za ubogo žrtev maščevalnega, surovega čina, ker so se dva praznika na stotine zbirali okolo bolnišnice, v kateri je ležal ranjki in okolo preture, kder so bili zaprti morilci in ne vemo iz kacega uzroka je oblastnija še le na večer morilce pripeljati pustila v bolnišnico h konfrontu. To so žalostni nasledki fanatiziranja surovih ljudij in Bog obvaruj, če ne bi pravica postavila meje takemu vandalizmu, katerega žrtov so bili za zdaj ubogi slovenski fantje.

Poslanica*)

V Lokavcu, 28. decemb. 1874.

Uže pred dvema letoma je nek dopisnik iz Lokavca v „Soči" izjavil, da naš župan z občinskim premoženjem prav po paševsko ravna in danes se lehko vsak prepriča iz sejnih zapisnikov, ki so zdaj pri deželnem odboru, da je imel Sočin dopisnik ne le prav, ampak da je rano še premalo odkril.—Tri leta so končale 16. novembra t. l., ko je g. B. župan postal; ko je nastopil to važno službo obljubaval nam je hribe in doline, a denes mora biti prepričan vsak občinar, da je bilo dosti kokodakanja, pa prav malo jajic in še to malo jako drazih in malo vrednih. Starešinstvo je g. B. kmalo poznalo in mu potipalo na prste. — Ker dolgo časa nij bilo računov in ker je bilo župana slabo gospodarstvo nekaterim starešinom dobro znano, pritožilo se je starešinstvo slavnemu deželnemu odboru in ta je županu zaukazal, da mora starešinstvu predložiti račune za l. 1872—73.—Naš župan je to reč zavlačeval, kolikor je mogel, a nazadnje je vendar sklical sejo za pregledovanje računov, a povabil nij nekterih njemu sopernih starešinov, ampak njih namestnike, tako na priliko je povabil podžupana, g. Franceta Hmeljaka, še le na zahtevanje starešinstva in nazočega vodje dež. računarije, g. Jegliča, vendar pa je bil g. H. uže na potu k seji še predno mu je došlo vabilo, kar dokazuje, da se briga za dobro gospodarstvo in postavnost v občini.

Ko je župan sejo odprl, je g. Jeglič začel v tehtnem in razumljivem govoru poudarjati pravice in dolžnosti starešinstva, namen in važnost seje, po tem pa je prečital pritožbe starešinstva na odbor in odborove dekrete na župana in konečno se je tudi še konštatiralo, če so bili računi za leta 1872 in 1873 razpoloženi v zmislu § 65. o. r. Ker oni za leta 1873 nijso bili še razspostavljeni, so se v pretres vzeli samo računi za l. 1872 in mora se reči, da so starešine županu vse stroške privolili, razun 80 gold za bolnišnične stroške, ker ta svota nij bila pokrita s pobotnico in tudi pri dež. odboru vknjižena ne, akoravno so se mnoge druge točke računa za veljavne spoznale, ki tudi nijso bile podprte s pobotnicami.—Gotovo je le to, da je bilo starešinstvu jako težavno natančno kontrolirati župana, dasiravno je bil na njegovo stran postavljen jako pravičen in vesten denarničar, ker župan je postavljene mu meje presegel in denar tudi za hrbtom denarničarja sam pobiral. — Konečno se je na predlog gospoda Hmeljaka v tej seji ostro naložilo županu, da pripravi v najhitrejši dobi račune za leto 1873 ter jih predloži starešinstvu in dež. odboru naznani dotično sejo, da zadnji sopet pošlje svojega zastopnika, g. Jeglič-a, kateri je pred odhodom sepet priporočal županu natančnost dnevnikov in računov. Tako preteče sopet dober mesec in županstvo razglasi, da so razpoloženi računi za leta 1873 in 1874, župan pa ob enem povabi starešine k seji na 17. t. m. Ko se seja začne, h kateri je došel tudi g. Jeglič, je zadnji vprašal župana, kje da je dekret dež. odbora, a dekreta nij bilo nikder in g. Jeglič je moral nazočim ustmeno poročati obseg dekreta.—Ko je bilo poslej treba konstatirati, če so bili računi javno razpoloženi, pokazal je župan dotični razglas, a ko precej po tem vpraša g. Jeglič, kje da so računi, jih nij bilo najti nikder, ampak na mizi ležali so dnevniki popolnoma nagi in brez vsakega dokaza.—Da ne bo seja popolnoma brezuspešna, predlaga g. Jeglič in g. Hmeljak ga podpira, da se pregledajo dnevniki, da se tako razvidi stan denarnice in kje da denar tiči.

Pretresovanje začne, župan postaja zmerom bolj nemiren in se večkrat oddaljuje od seje, tako da ga je moral g poslanec dež. odbora večkrat opominjati na njegovo dolžnost. Čez poludne preneha seja in ko se popoludne zopet začne, župan uže bolj mirno postopa, (kaj je bilo vmes?) pretresa se dnevnik denarničarja g. Blaškota, v katerem je bilo vse redno; a našle so se nekatere pobotnice za pojedinje pri gostilničarju Rebku; ena za 17 gold. 70, ena za 14 in ena za 9 gold. za trikratno kosilo dveh g. uradnikov in enega zemljemerca, in ker bi bilo za kosilo vsacega gospoda zadostovalo 5 gold., tedaj za 3krat 15 in ne čez 40 gold., je starešinstvo ta strošek na predlog g. H. odbilo, potem pa na predlog nekega Špeglarja, sopet potrdilo z enim glasom večine na smeh vsakemu pametnemu človeku. — Povdarjalo se je pri tej priliki, da je župan s tem občini koristil, mej tem ko je g. H. dokazoval, da je le škodoval in nemir ter neslogo in vedno tožarenje sejal. Da pa so oni računi tako narastli, nij kriv apetit gospodov, ampak „lebarija" županova; kakor sem namreč iz gotovega, ker originalnega vira zvedel, je g. župan na vsak tak račun več dni pil in jedel in krčmarju pri eni taki priliki rekel: „Tevi surovaki in bedaki morajo plačati, jez ukažem!"

Da pa ne bodem dosti več pisaril, naj v kratkem omenim, da so dnevniki po pregledu pokazali, da je za leto 1873 487 gold. denara v županovih, tedaj v dobrih rokah!

Če se še pomisli, da bo morda za leto 1874 ravno toliko primanjkljeja v denarnici, če ne več, tako se sme zdihniti in reči: „uboga občina, v lepih rokah si!" In ta pošteni in natanjčni župan še vedno nam gospodari, še vedno poštene ljudi pri oblastnijah tožari in v preiskave spravlja, na veliko nečast in škodo občine, ker nočejo molčati k njegovemu paševskem gospodarstvu. Uboge srenje in ubogo oblastnije, ko bi bilo mnogo takih županov! H koncu moram še opomniti, da ta značajni župan, velik prijatelj in podpiratelj poprejšnega, nam neljubega vikarja in Glasa, sedajnemu jako mirnemu in dobremu g. vikarju močno naklujbuje, menda ker ga je spoznal in se ne mara ž njim pajdašiti, tako sicer, da mora starešinstvo potezati se za tega pri nas jako priljubljenega, ker pravičnega gospoda,— katerega si želimo še mnogo let mej nami. Smatral sem si za dolžnost te žalostne reči objaviti, da občinstvo zvé, kako se pri nas županuje in koliko so bile opravičene pritožbe v „Soči", kateri list je zmerom na strani resnice in poštenosti in nikoli na strani hlinbe in farizejskih načel B.—

Slavno uredništvo! Blagovolite ta dopis v Vašem veljocenjenem listu ponatisniti.

Trnovo 26. decembra 1874.

Dopis iz trnovskega gozda v 46. štev. Soče 12. novembra t. l. je vzbudil v trnovski občini veliko nejevoljo, posebno pa je vjezil gosp. vikarja J. G. tako, da nij dva dnij, kakor so mi pravili, v šoli poučevati hotel. Dopisnika ovega dopisa pa menijo mene. Prosim Vas, čestiti gospod urednik, blagovolite v Vašem velecenjenem listu objaviti, da nijsem niti dopisnik omenjenega dopisa in tudi v nobeni zvezi ž njim. Vam pa Trnovci svetujem, prihodnje ne več nedolžnih ljudi napadati, če se Vam kaka krivica godi, opravičite se, saj stoji vsakemu prosto.

Vam pa gospod J. Ž.: prihodnje ne trosite več okrog: ta je dopisnik i.t.d. dokler nijste popolnoma prepričani, kedo da je, če ne se Vam utegne kaka sitnost pripetiti.

August Plesničar.

*) S tem potrjujemo, da Vi nijste onega dopisa nam poslali in da ga nam je poslal drugi popolnoma zanesljiv naš dopisnik Ured.

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko, ne za zadržaj.

Sirovi loj

kupujeta vsaki čas po najvišji ceni

Karl Pamperl-ova sina,

Topilnica za loj, svečarija in milarnica, zaloga vžigalnih, svetilnih in maščobnih tvarin

v CELOVCU na Koroškom.

Kamnarji, in sploh delalci, ki so navajeni delati v kamnikih (javah) dobè dela bli zo Dunaja. — Obrnti se je: **Wien Stubenbastei No. 1, 1. Stock links.** —

Lastnik: VIKTOR DOLENEC. Izdavatelj in za uredništvo odgovoren: ALOJZIJ VALENTINČIČ. — Tiskar: PATERNOLLI v Gorici